

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра музичного мистецтва

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОГО ІНТЕРЕСУ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ»**

Виконала: магістрантка II курсу,
ММ1-М21 групи
спеціальності 014 Середня освіта
(Музичне мистецтво)
Зернюк Вікторія Вікторівна

Керівник: **Боршуляк А. М.**,
кандидат мистецтвознавства, доцент

Рецензент: **Лаврентьєва Н. В.**,
кандидат педагогічних наук

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОГО ІНТЕРЕСУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	6
1.1. Сутність провідних понять проблеми формування музичного інтересу молодших школярів.....	6
1.2. Особливості формування музичного інтересу молодших школярів засобами мультимедійних технологій.....	18
1.3. Змістовно-структурна характеристика методики формування музичного інтересу молодших школярів засобами мультимедійних технологій.....	32
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОГО ІНТЕРЕСУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	46
2.1. Діагностика стану сформованості музичного інтересу молодших школярів.....	46
2.2. Зміст дослідно-експериментальної роботи з формування музичного інтересу молодших школярів засобами мультимедійних технологій та аналіз її результатів.....	55
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
ДОДАТКИ.....	79

ВСТУП

На сучасному етапі вступу України на шлях інноваційного розвитку зумовив модернізацію всіх галузей, зокрема й освіти. Основні напрями її розвитку визначаються Законами «Про повну загальну середню освіту» (2020), «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності» (2021), «Про Національну програму інформатизації» (2021) тощо.

Модернізація та інтенсифікація педагогічної освіти України актуалізує використання сучасних методик навчання та інформаційно-комунікаційних технологій, нових підходів до організації освітнього процесу. За цих умов особливо актуальною постає проблема музичної освіти молодших школярів, оскільки її мета полягає у педагогічному впливі засобами музичного мистецтва на духовне збагачення особистості, активізувати пізнавальний та креативний потенціал учнів. Раннє формування інтересу учнів до національної та світової музичної культури, виховання бажання сприймати й розуміти її різноманітність, забезпечує можливість постійного духовного вдосконалення, міцного розвитку інтелектуального і культурного потенціалу молоді України.

Застосування мультимедійних технологій у музично-педагогічній галузі інтенсифікує навчання; посилює інтерес та пробуджує бажання школярів виконувати музично-творчі завдання; сприймати та аналізувати твори музичного мистецтва тощо.

Тематику використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчально-виховному процесі досліджує велика кількість науковців. Вчені Л. Заря, Ю. Локарева, О. Пищик розглядають мультимедіа як необхідний чинник засвоєння знань. В доробках В. Браткевич, В. Климнюк, О. Пушкар подаються основні положення щодо організації процесу проектування і створення мультимедійних видань, розглядаються властивості мультимедійних технологій. О. Гуминська вважає, що застосування мультимедійних засобів оновлює методику викладання музичного мистецтва. Багатоаспектний внесок у

визначення сутності інтересу учнів зроблено науковцями Б. Ананьєвим, Н. Бібік, В. Бондаревським, О. Дем'янчук, А. Дусавицьким, О. Киричуком, В. Кобаль та іншими. Разом з тим, незважаючи на значну кількість наукових досліджень присвячених використанню інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та розвитку інтересу учнів, окреслена проблема є недостатньо вивченою в музичній освіті. Об'єктивна потреба у розв'язанні даної проблеми зумовили вибір теми дослідження: «Формування музичного інтересу молодших школярів засобами мультимедійних технологій».

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та практично перевірити методику формування музичного інтересу молодших школярів засобами мультимедійних технологій.

Відповідно до поставленої мети дослідження визначено його основні **завдання**:

- на основі аналізу наукових джерел визначити сутність та специфіку музичного інтересу молодших школярів;
- обґрунтувати доцільність використання мультимедійних технологій у процесі навчання музики молодших школярів;
- обґрунтувати методику формування музичного інтересу молодших школярів з використанням мультимедійних технологій;
- дослідити ефективність впровадження методики формування музичного інтересу молодших школярів засобами мультимедійних технологій.

Об'єкт дослідження – процес музичного навчання і виховання молодших школярів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Предмет дослідження – методика формування музичного інтересу молодших школярів.

Методологічна основа дослідження. Для вирішення поставлених завдань застосовувався комплекс методів науково-педагогічного дослідження:

- теоретичні – аналіз соціологічної, психологічної, педагогічної, методичної літератури з проблем дослідження; аналіз та узагальнення педагогічного досвіду вчителів музики загальноосвітніх навчальних закладів, що дозволило сформуванню власний погляд на проблему дослідження, виявити наукові засади експериментальної методики, визначити понятійно-категоріальний апарат;
- емпіричні – анкетування, інтерв'ювання, бесіди, тестові й творчі завдання;
- статистичні – математична обробка експериментальних даних для фіксації результатів вимірювань та встановлення кількісних залежностей між факторами, які досліджуються.

Практичне значення дослідження полягає у розробці та апробації методики формування музичного інтересу молодших школярів засобами мультимедійних технологій. Застосування комплексу запропонованих загальних та спеціальних методів навчання із застосуванням мультимедіа сприятимуть ефективному формуванню у молодших школярів інтересу до музики.

Апробація результатів дослідження відбувалась впродовж періоду науково-дослідної діяльності. Основні положення магістерської роботи висвітлювались на науково-практичних конференціях.

За результатами магістерської роботи була опублікована стаття: Використання мультимедійних технологій на уроках мистецтва. *Збірник наукових праць студентів і магістрантів мистецьких спеціальностей педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Вип. XV. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2022. С. 38–41.

Структура роботи. Магістерська робота містить вступ, два розділи з підрозділами, висновки, список використаних джерел, додатки.

ВИСНОВКИ

В магістерському дослідженні розкрито новий підхід до вирішення проблеми формування музичного інтересу молодших школярів з використанням мультимедіа. Узагальнивши результати аналізу філософської, психолого-педагогічної, мистецтвознавчої літератури та емпіричного досвіду формування музичного інтересу молодших школярів, з'ясовано, що дана проблема недостатньо відображена у науково-методичній літературі, актуальними залишаються пошуки нових організаційних та методичних форм формування в учнів інтересу до світової та вітчизняної музичної культури.

Результати проведеного дослідження відповідно до мети та поставлених завдань дають можливість дійти таких висновків:

Досліджено, що музичний інтерес подібний за класифікацією й характеристикою до загального інтересу та поєднує емоційні, вольові та розумові процеси, в основі яких пізнання нового, незнамого та цікавого. Відмінність музичного інтересу молодшого школяра від загального інтересу полягає у вибірковій спрямованості емоційних, вольових та розумових чинників (сприйняття, уваги, мислення, пам'яті, уяви, почуття, активності), що зумовлені потребою в естетичних і музичних враженнях, природною допитливістю, бажанням пізнати щось нове та детермінуються об'єктивними й суб'єктивними факторами.

Обґрунтовано доцільність і ефективність застосування в навчально-виховному процесі уроку музики із мультимедійними технологіями, оскільки інтегрований зміст уроку мистецтва поєднує теоретичну, практичну та творчу складові, залучає учнів до різних видів мистецької діяльності, а також дає можливість вчителю комбінувати різні форми подання необхідного за обсягом та якістю навчального матеріалу, швидко узагальнювати та систематизувати знання школярів. Універсальність мультимедійних технологій дозволяє застосовувати їх на різних етапах уроку.

Визначено, що формуванню музичного інтересу молодших школярів з використанням мультимедійних технологій сприяли поєднання глибокої змістовності запропонованої методики з наочним викладом навчального матеріалу, підбір високохудожніх зразків музичного мистецтва з урахуванням яскравого емоційно-образного змісту творів та поступового їх ускладнення, застосування серії музично-творчих завдань.

У контексті проведеного дослідження була визначена структура музичного інтересу, яка включає наступні компоненти: мотиваційний, емоційний, когнітивний, креативний. Відповідно до яких було розроблено критерії сформованості музичного інтересу молодших школярів: мотиваційно-вольовий; когнітивно-кумулятивний; емоційно-ціннісний; креативно-діяльнісний із відповідними показниками; визначено рівні сформованості музичного інтересу молодших школярів (високий, середній, низький), що дало змогу діагностувати та виявити динаміку якісних змін визначених компонентів на різних етапах дослідження.

Дослідження стану сформованості музичного інтересу молодших школярів під час констатувального експерименту показало переважно низький рівень його сформованості. Науково обґрунтовано та експериментально перевірено методику формування музичного інтересу молодших школярів засобами мультимедійних технологій, на чотирьох етапах дослідно-експериментальної роботи формувального експерименту: орієнтаційному, емоційно-спрямованому, діяльнісно-креативному, узагальнюючому. Перевірка ефективності запропонованої методики засвідчила позитивну динаміку всіх визначених показників. Порівняння досягнень учнів експериментальної і контрольної груп засвідчило більш високий рівень сформованості музичного інтересу молодших школярів під час експериментального навчання.

Проведене дослідження не вичерпує всі аспекти даної проблеми. Воно відкриває перспективу для більш ґрунтовного вивчення питання застосування мультимедіа в освітньому процесі, що пов'язане із швидким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анікіна Т. Музичний інтерес як духовна домінанта особистості. *Мистецтво та освіта*. 1999. № 4. С. 17–21
2. Бібік Н. М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів: дис. д-ра пед. наук. Київ, 1998. 380 с.
3. Благонядьожина Л. В. Психологічний аналіз слухового уявлення мелодії. *Музична психологія*. 1992. № 2. С. 41–57.
4. Богоявленська Д. Б. До питання особистісних аспектів творчого мислення. *Радянська педагогіка*. 1977. № 1. С. 69–78.
5. Бойко Н. А. Дидактичні умови формування пізнавального інтересу у школярів: дис. канд. пед. наук. Кривий Ріг, 1981. 181 с.
6. Бондаревський В.Б. Виховання інтересу до знань. Тула: ПКІ, 1968. 145 с.
7. Боршуляк А. М., Лаврентьева Н. В. Використання мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання. *Молодь і ринок*. №5 (203). 2022. С. 122–128.
8. Братусь Б. С. До вивчення смислової сфери особистості. *Психологія*. 1981. № 2. С. 46–56.
9. Василенко О. В. Шляхи застосування комп'ютерних технологій на уроках музичного мистецтва. *Мистецтво в школі: музика, образотворче мистецтво, художня культура*. 2010. № 1. С. 3–6.
10. Гаврілова Л. Мультимедійне забезпечення вивчення музично-історичних та музично-теоретичних дисциплін у системі вищої музично-педагогічної освіти. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип. 152. С. 73–79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2017_152_18 (дата звернення: 22.05.2022).
11. Гельвецій К. А. Про людину, її розумові здібності та її виховання; Пер. з франц. В. Підмогильний. Київ: «Основи», 1994. 416 с.

12. Герасимчук В. Формування емоційної культури школярів на уроках музики. *Педагогічний пошук*. 2008. № 2. С. 56–59.
13. Гнідая С. Впровадження інформаційних технологій у навчально-виховний процес. *Директор*. 2006. № 1. С. 98.
14. Гуминська О. О. Уроки музики. Тернопіль: Навчальна книга, 2007. 103 с.
15. Дем'янчук О. Д. Розвиток музичних здібностей у молодших школярів. *Початкова школа*. 1995. № 4. С. 38–41.
16. Дем'янчук О. Н. Комплексне використання мистецтв у процесі формування художньо-естетичних інтересів школярів із затримкою психічного розвитку. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. Серія: Педагогіка. 2019. Вип. 11. С. 36–44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkogpth_2019_11_6 (дата звернення: 23.03.2022).
17. Дем'янчук О. Н. Формування музично-естетичних інтересів учнів загально-освітньої школи: дис. д-ра пед наук. Київ, 1995. 368 с.
18. Долженко І. М. Музика як засіб морально-естетичного виховання молодших школярів. *Вісн. Луган. пед. ун-ту ім. Т. Шевченка*. 2004. № 9. С. 218–222.
19. Етимологічний словник української мови: В 7 т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Редкол. О. С. Мельничук (головний ред.) та ін. Київ: Наук. думка, 1985. Т. 2: Д–Копці. 572 с.
20. Жуков С. М. Пізнавальний, пошуковий інтерес. *Початкова школа*, №12. Київ: МСП, 1995. С. 7–8.
21. Заря Л. Методика формування у молодших школярів інтересу до музики з використанням мультимедійних технологій. дис. на здобуття наук. ст. канд. пед. наук: спец: 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. Київ, 2013. 217 с.
22. Киричук О. І. Виховання в учнів інтересу до навчання. Київ: Т-во «Знання», 1986. 48 с.

23. Коменський Я. А. Вибрані педагогічні твори. Т. 1: Велика дидактика. Київ, 1940. 248 с.
24. Левенберг Л. Ш., Ібрагімов Р. Активація пізнавальної діяльності молодших школярів. Ташкент: Фан, 1991. 116 с.
25. Локарева Ю. Використання мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва на основі вивчення творчої спадщини композиторів Єлисаветграда – Кіровограда – Кропивницького. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, Вип. 178. Кропивницький, 2019. С. 220–223. URL: <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/64> (дата звернення: 20.09.2022).
26. Люблінська Г. О. Дитяча психологія. Київ: Вища шк., 1974. 356 с.
27. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посібн. Київ: Центр учбової л-ри, 2008. 272 с.
28. Малихіна О. В. Мотивація учіння молодших школярів / О. В. Малихіна. Київ: «Навчальна книга», 2007. 304 с.
29. Матюхіна М. В., Михальчик Т. С., Патрина К. Т. Психологія молодшого школяра. Київ: Освіта, 1970. 254 с.
30. Нікітіна А. В. Мультимедійні засоби навчання української мови в педагогічному дискурсі. *Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка*. 2008. №21. С. 219.
31. Нова українська школа: концептуальні засади реформування нової української школи. 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 15.11.2021).
32. Обрізан К. Використання інформаційних та комунікаційних технологій у загальноосвітніх закладах. *Інформатика*. 2003. №36. С.7–10.
33. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник / за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.

34. Освітні технології: навч.-метод. посібн. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. Київ, 2002. 255 с.
35. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія та методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
36. Пальчевський С. С. Педагогіка. Київ: Каравела, 2008. 296 с.
37. Печерська О., Кіреєва Т. Роль кольорових уявлень молодших школярів у процесі сприймання музики. *Мистецтво та освіта*. 1999. № 4. С. 21–23.
38. Печерська О. П. Навчання музичної грамоти на уроках. *Початкова школа*. 1995. № 12. С. 64.
39. Печерська О. П. Уроки різні та незвичайн. *Початкова школа*. 1995. № 4. С. 62–65.
40. Пищик О. В. Методика використання мультимедіа-технологій на уроці. Класному керівнику. Усе для роботи. Харків: ВГ «Основа». № 2 (50), 2013. URL: <http://schoolplusnet.com/art/Methodika-vikoristannya-multimediatehnologj-na-urots/> (дата звернення: 12.04.2022).
41. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. Київ: В.С.К., 2004. 192 с.
42. Психологічна енциклопедія. Київ: Академвидав, 2006. 424 с.
43. Пушкар О. І., Климнюк В. Є., Браткевич В. В. Мультимедійні видання: навчальний посібник. Харків: Вид. ХНЕУ, 2012. 144 с.
44. Репкін В. В. Формування навчальної діяльності як психологічна проблема. *Вісник Харьк. ун-ту*. 1977. № 155. С. 32–38.
45. Ростовський О. Я. Методика викладання музики. Тернопіль: Навч. кн., 2001. 216 с.
46. Савченко О. Я. Розвиток пізнавальної самостійності молодших школярів. Київ, 1999. 220 с.
47. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: у 5т. Київ: Рад. шк., 1977. Т. 3. 670 с.
48. Теплов Б. М. Психологія: посібн. для середн. шк. Москва: Учпедгиз, 1946. 254 с.

- 49.Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (голова редколегії) та ін. Київ: Абрис, 2002. 742 с.
- 50.Фіцула М. М. Педагогіка. Київ: Академія, 2002. 528 с.
- 51.Чайковська О. Комп'ютерний практикум у системі початкової музичної освіти музики. *Рідна школа*. 2001. № 1. С. 39–47.
- 52.Чайковська О. Комп'ютерні технології в практиці музичного навчання загальноосвітньої школи. *Рідна школа*. 2004. №10. С.25–28.
- 53.Шкляр В. М. ІКТ – освіта без кордонів. модернізація освіти в умовах інформатизації суспільства. *Science Rise. Pedagogical Education*. 2016. № 1 (5). С. 42–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/text_2016_1%285%29__10 (дата звернення: 12.04.2022).
- 54.Hameline Daniel. Édouard Claparède (1873–1940). 2000. URL: <http://www.ibe.unesco.org/sites/default/files/claparee.pdf> (дата звернення: 23.03.2022).
- 55.Hegel, G. Hegel: Elements of the Philosophy of Right. Cambridge: Cambridge University Press. 2003. 571 p. URL: <https://hscif.org/wp-content/uploads/2018/04/Hegel-Phil-of-Right.pdf> (дата звернення: 15.11.2021).
- 56.Kant Immanuel. Kant's Handschriftlicher Nachlaß: Metaphysik, Volume 4, Part 1. Front Cover. De Gruyter, 2016. Philosophy, German. 763 p.
- 57.Rousseau Jean-Jacques. Emile, or Education. London: J. M. Dent, 1762. URL: <https://oll.libertyfund.org/title/rousseau-emile-or-education> (дата звернення: 23.03.2022).